

ชื่อวิทยานิพนธ์ : รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ผู้วิจัย : พระครูปลัดอภิชาติสุวณฺโฑโชโต
ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : พระปลัดระพี พุทธิสาโร, ดร.พ.บ., ศศ.ม., พธ.ด.(พระพุทธศาสนา)
: ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์พธ.บ., M.A., Ph.D. (Pol.Sc.)
วันสำเร็จการศึกษา : ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและอุปสรรคในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๓๐ รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๑ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มตัวอย่าง ๒๔๗ รูป/คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัจจุบันและอุปสรรคในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่มีการจัดการวัดแบบผสมผสานสืบเนื่องต่อกันมาในแต่ละชุมชนวัดจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนผสมผสานให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ๑)ด้านการปกครอง มีวัฒนธรรมการปกครองแบบยึดหยุ่นผ่อนคลายเป็นความตึงเครียดระหว่างผู้ปกครองบางวัดคณะกรรมการมีบทบาทในการปกครองวัดมากกว่าเจ้าอาวาส ๒)ด้านการศึกษา มีวัฒนธรรมส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีแก่พระภิกษุสามเณรภายในวัด การลดลงของพระภิกษุสามเณรที่ไม่ได้เรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีอย่างต่อเนื่อง การมีหนังสือ คอมพิวเตอร์ไว้สำหรับค้นคว้ามีน้อยไม่เพียงพอต่อการค้นคว้า ๓)ด้านการเผยแผ่ มีการจัดให้มีการแสดงธรรมเทศนาภายในวัดในช่วงเช้าพรรษา ออกพรรษาและงานบุญประเพณีสำคัญตามท้องถิ่น ๔)ด้านสาธารณูปการ สิ่งปลูกสร้าง ภูมิ ศาลา โบสถ์ เป็นต้น คงสภาพเดิมไว้เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงการจัดทำป้ายแสดงเขตพื้นที่วัด สภาพป้ายบอกความสำคัญของอาคารสถานที่บางวัดเป็นป้ายแผ่นผังกา ๕)ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีวัฒนธรรมการสร้างโรงเรียนไว้ภายในวัดเพื่อให้โรงเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับทางวัด และจัดให้มีการเรียนวิชาทางพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนรวมถึงการจัดให้มีการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในวันอาทิตย์ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในวัด ๖)ด้านการศึกษาสงเคราะห์วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัฒนธรรมด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีลักษณะของการใช้หลักธรรมสงเคราะห์ประชาชน เช่น

การแนะนำให้ประชาชนพระภิกษุสามเณรได้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อการดูแลสุขภาพ งดเว้นสิ่งของ
 มินเมาที่เป็นอบายมุข และประชาชนมักประสบกับปัญหาด้านอุทกภัยเป็นประจำทุกปี วัดได้
 สงเคราะห์ประชาชนผู้ประสบความเดือดร้อนให้เข้ามาพักพิงในวัดในระยะสั้น

สภาพปัจจุบันและอุปสรรคในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ
 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘ รองลงมาคือ ด้านการปกครองค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒
 น้อยที่สุดคือ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓

๒. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา ใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ การบริหารจัดการ การบริหารกิจกรรมคณะ
 สงฆ์โดยบูรณาการโดยการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้องกับการบริหารงานคณะสงฆ์ และให้
 สอดคล้องกับเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับภารกิจ ๖ ด้าน
 ของคณะสงฆ์ ดังนี้ ๑) การปกครอง ๒) การศาสนศึกษา ๓) การเผยแผ่ ๔) การสาธารณูปการ
 ๕) การศึกษาสงเคราะห์ ๖) การสาธารณสุขสงเคราะห์

๓. รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑) รูปแบบการ
 บริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านการปกครอง เจ้าอาวาสมีการนำหลักพระธรรมวินัยมาอบรมสั่งสอน
 พระลูกวัดซึ่งเป็นพระใหม่ควบคู่กับหลักกฎหมาย กฎหมายคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม บูรณาการ
 กับหลักคุณธรรมทางพระพุทธศาสนา ๒) รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านการศาสนศึกษา
 เจ้าอาวาสเป็นผู้รับภาระหลักในการบริหารกิจการด้านศาสนศึกษาปรับนโยบายด้านการศึกษาคณะสงฆ์
 มาปรับ จัดทำแผนการจัดการศึกษาให้แก่พระลูกวัดและพุทธศาสนิกชนในเขตปกครอง และแบ่งภาระ
 งานด้านการสอนมอบแก่พระลูกวัดที่มีความรู้ความสามารถเป็นครูสอน ๓) รูปแบบการบริหารกิจการ
 คณะสงฆ์ที่ดีด้านการเผยแผ่ เจ้าอาวาสบริหารจัดการวัดให้เป็นสถานที่เผยแผ่คำสอนทาง
 พระพุทธศาสนา มีการสร้างถาวรวัตถุ เอกสารคำสอนเผยแผ่สู่สาธารณชน ๔) รูปแบบการบริหาร
 กิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านสาธารณูปการ เป็นการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ใช้สถานที่ภายในวัดเป็นที่
 สงเคราะห์ประชาชน ๕) รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านการศึกษาสงเคราะห์ เจ้าอาวาส
 ดำเนินการให้เกิดการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลด้านการศึกษาอื่น ๆ ที่นอกจากการ
 จัดการศึกษานักธรรม บาลี แก่พระสงฆ์และประชาชน โดยแบ่งเป็นการจัดการศึกษาออกเป็น ๒
 รูปแบบ รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์แบบไม่เป็นทางการ และรูปแบบการจัดการศึกษา
 สงเคราะห์แบบเป็นทางการ ๖) รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็น
 การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายในวัดให้เกิดการสงเคราะห์ประชาชนและพระสงฆ์ รวมถึงการ
 ใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะเจ้าอาวาส สงเคราะห์ประชาชนในชุมชนให้ได้รับการบรรเทาความเดือดร้อน
 เพื่อให้สาธารณชนได้รับประโยชน์